

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра української мови

ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАУКОВИЙ СЕМІНАР З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Змістові модулі:

- «Науковий спецкурс (Лінгвосеміотика)»
- «Науковий спецкурс (Актуальні проблеми словотвору)»
- «Науковий спецсеминар (Сучасні тенденції в лексиці і фразеології)»
- «Науковий спецсеминар (Методи і прийоми порівняльно-історичного вивчення мов)»

для аспірантів

спеціальності 035 Філологія

освітньо-наукового рівня «доктор філософії»

освітньо-наукової програми 035 Філологія

Форма опису програми екзамену

Поля форми	Опис поля форми	
До екзаменаційного білету комплексного іспиту входить чотири питання, які охоплюють модулі дисципліни « Науковий семінар з української мови »		
Курс	3	
Спеціальність	035 Філологія	
Форма проведення: <i>письмова / усна / комбінована</i>	<i>Письмова</i>	
Тривалість проведення:	2 години	
Максимальна кількість балів:	40	
Критерії оцінювання:	Повнота викладу основних класичних і новітніх філологічних концепцій, доречне використання сучасної наукової термінології	10
	Знання наукових джерел з проблеми	10
	Вміння ілюструвати теоретичні міркування емпіричними прикладами	10
	Логіка і аргументація викладу	10
Перелік допоміжних матеріалів:	-	
Орієнтовний перелік питань:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лексикологія як наукова і навчальна дисципліна; її завдання і проблематика на сучасному етапі. Найвідоміші українські й зарубіжні лексикологи. 2. Головні екстра- й інтралінгвальні чинники розвитку лексики і фразеології, що впливають на їх динаміку. 3. Поняття "динаміка" і "статика" в лексичній і фразеологічній системі. 4. Основні джерела збагачення лексики і фразеології сучасної української мови. 5. Головні тенденції, що активно діють у лексиці та фразеології української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. (загальний огляд). 6. Глобалізація й автохтонізація (націоналізація) в лексиці та фразеології сучасної української мови. 7. Активізація процесу окнижнення в лексиці та фразеології української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. Інтелектуалізація та її роль у розвитку лексико-семантичної і фразеологічної системи національної мови. 8. Орозмовлення та субстандартизація як вияви демократизації в лексиці та фразеології сучасної української мови. 9. Пуризація як прагнення до збереження національних рис рідної мови. Вияви тенденції антропоцентризму в лексиці та фразеології української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. 10. Функціоналізм як провідний напрям у розвитку сучасної лексикології і фраземіки. Мовна економія. Мода і мовні смаки сучасних українців. 	

11. Зародження і розвиток української неології. Різні трактування поняття "неологізм" у сучасній українській і зарубіжній лінгвістиці. Особливості загальнономовних і okazіональних неолексем українській мові кінця XX – початку XXI ст.
12. Особливості процесів неологізації в лексиці сучасної української мови.
13. Особливості процесів неологізації в фразеології сучасної української мови.
14. Активізація okazіональної лексики і фразеології в українській мові кінця XX – початку XXI ст.
15. Відбиття основних тенденцій у розвитку лексики і фразеології в словниках української мови і текстах різних стилів.
16. Зародження та історія становлення української дериватології як наукової дисципліни. Найбільш відомі українські й зарубіжні дериватологи.
17. Словотвірні ресурси та неморфологічні способи словотворення сучасної української мови.
18. Морфологічний спосіб словотворення сучасної української мови та його підспособи.
19. Нові тенденції в словотворенні української мови кінця XX – початку XXI ст. Загальна характеристика.
20. Усунення нав'язаних у радянську добу й актуалізація власне українських словотворчих моделей і формантів.
21. Глобалізація в сучасній українській деривації.
22. Вияви націоналізації в сучасному українському словотворенні.
23. Антропоцентризм в словотворенні української мови кінця XX – початку XXI століття.
24. Активізація фемінізації в словотворенні сучасної української мови.
25. Пуристичні інтенції в сучасному українському словотворенні.
26. Okazіональне словотворення української мови кінця XX – початку XXI ст.
27. Особливості словотворення в сучасному українському науковому дискурсі.
28. Головні особливості деривації в публіцистичному стилі.
29. Основні особливості словотворення в художньому дискурсі.
30. Розмовне словотворення в українській мові кінця XX – початку XXI ст.
31. Принципи і прийоми порівняльно-історичного вивчення мов.
32. Видатні представники порівняльно-історичного мовознавства та їхні наукові концепції (загальний огляд)
33. Натуралістичний напрям порівняльно-історичного мовознавства та концепція А.Шлейхера.
34. Основні положення концепції младограматистів.
35. Індоевропейська мовна та етнічна спільність.
36. Етноглотогенез слов'ян.
37. Порівняльна фонологія індоевропейських мов.
38. Порівняльна морфологія індоевропейських мов.
39. Лексика індоевропейської мовної спільності як відображення загальної картини пракультури.

	<p>40. Етимологія, етимологізація, етимологічний аналіз.</p> <p>41. Предмет семіотики. Знакова природа інформації.</p> <p>42. Передання інформації від людини до людини. Слова, жести, парасеміотичні явища.</p> <p>43. Міждисциплінарний характер семіотики і її місце серед гуманітарних наук.</p> <p>44. Лінгвоцентризм семіотики. Цінність семіотики для мовознавства.</p> <p>45. Чарльз Сандерс Пірс як основоположник семіотики Нового часу.</p> <p>46. Основи теорії знака Чарльза Морріса.</p> <p>47. Семіотичні ідеї Романа Якобсона.</p> <p>48. Семіотика в західноєвропейському структуралізмі.</p> <p>49. Принципи класифікації знакових систем і знаків.</p> <p>50. Знаки-індекси в природній мові.</p> <p>51. Іконічні знаки. Звукосимволізм.</p> <p>52. Знаки-символи в природних та штучних семітках.</p> <p>53. План змісту знакових систем і знаків.</p> <p>54. Три типи семіотичного змісту як градація когнітивних властивостей знака: образ – лексичне значення – поняття.</p> <p>55. Чинності надійності прядення повідомлення: негентропія, точність, релевантність.</p> <p>56. Аспекти плану змісту: денотатика, семантика, син тактика, прагматика.</p> <p>57. Лінгвістичні аспекти плану змісту граматичного роду в слов'янських мовах.</p> <p>58. Структура комунікативного акту й потенційні функції повідомлення.</p> <p>59. Семіотики в пізнавальних процесах.</p> <p>60. Етнічна та національно-державна символіка. Етнокозсолідаційний символізм мови.</p>
<p>Екзаменатори:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Стишов О.А.</i>, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови Інституту філології; • <i>Видайчук Т.Л.</i>, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Інституту філології.

ФОРМА ІСПИТУ

Фінальною формою контролю за предметом є комплексний іспит, який складається у 6-му семестрі, після вибору та проходження всіх запропонованих модулів. До іспиту допускаються всі студенти, які мають сумарний рейтинг із чотирьох модулів вище 35.

Іспит проходить у письмовій та усній формі. Підготовка до іспиту починається з допуску за результатами обчислення сумарних рейтингових балів. На підготовку до іспиту відводиться 15 днів після допуску.

Письмова частина: студент отримує письмове дослідницьке завдання за темою дисертації. Завдання виконується письмово у формі реферату, оформлюється відповідно до нижченаведених вимог і подається у роздрукованому вигляді.

Усна частина: відповідь на питання з екзаменаційного білета, які охоплюють зміст усіх модулів наукового семінару. До екзаменаційного білету комплексного іспиту входять, орієнтовані на перевірку знань аспірантом матеріалу таких модулів: «Дискурс» / «Лінгвосеміотика», «Актуальні проблеми словотвору», «Сучасні тенденції в лексиці і фразеології», «Методи і прийоми порівняльно-історичного вивчення мов» / «Лінгвофольклористика», які входять до навчальної дисципліни «**Науковий семінар з української мови**».

Вимоги до письмової частини іспиту

Зміст реферату повинен відбивати один з фрагментів дослідження здобувача за темою дисертації.

Структура:

- титул (назва навчального закладу, кафедри/підрозділу, до якого прикріплений здобувач; по центру великими літерами зазначити тема реферату, нижче – прізвище та ім'я здобувача; у правому нижньому кутку аркуша міститься інформація про наукового керівника дослідження, вчене звання, вчений ступінь, прізвище та ім'я);

- зміст;

- вступ (актуальність теми, ступінь розробленості проблеми, мета і завдання дослідження, об'єкт та предмет дослідження, методи дослідження, наукова новизна одержаних результатів);

- виклад основного матеріалу (має містити структурно-сміслові компоненти (підрозділи, пункти, параграфи), бути логічно структурованим та зв'язним, з обов'язковими посиланнями на процитовані фрагменти та визначення. У кінці логічних частин подаються висновки. У тексті реферату міститься аналітичний огляд основної теоретичної літератури, стисла оцінка

попередніх здобутків та доробку окремих науковців, а також вказується перспектива розвитку наукової парадигми);

- висновки;

- список використаних джерел у алфавітному порядку згідно з чинними вимогами до оформлення. У списку літератури треба зазначати тільки ті джерела, які використані для написання реферату. Кількість джерел співвідносна із обсягом тексту реферату.

Технічні вимоги. Обсяг реферату – не менше 24 сторінок (формат А4). Текст має бути набраний шрифтом Times New Roman 14 кеглем через 1,5 інтервали, відступ абзацу 1,27. Береги: лівий – 3 см, правий, верх і низ – по 2 см. Реферат необхідно подати у поліпропіленовій папці-швидкозшивачі.

Вимоги до усної частини іспиту

Усна частина іспиту з наукового семінару передбачає відповідь на чотири питання екзаменаційного білета, які відбивають зміст його чотирьох модулів і відповідають наведеній нижче програмі.

Тривалість виступу – 5-8 хвилин за кожним із питань білета.

Після відповіді на теоретичні питання аспірант презентує зміст реферату. Кількість слайдів презентації – 10-12. Після презентації відбувається обговорення з екзаменаторами, під час якого аспірант пояснює методологію дослідження, аргументує висновки. Тривалість обговорення – 12-15 хвилин.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії	Бали
Повнота викладу основних положень і концепцій дослідження української мови, доречне використання сучасної наукової термінології	10
Знання наукових джерел з проблеми	10
Вміння ілюструвати теоретичні міркування емпіричними прикладами	10
Логіка і аргументація викладу	10
Всього	40

Шкала оцінювання відповіді на комплексному іспиті

	Письмова частина	Усна частина
Максимально балів	20 Оформлення та зміст	20 10 за презентацію + 10 за дискусію
Відмін А	20 балів Витримано формальні та змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу, оформлення	20 балів Висвітлено усі дані з аргументованою інтерпретацією. Надано вичерпні відповіді з роз'ясненнями на усі питання.

Дуже добре	18 балів Витримано змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу. В Частково порушені технічні: оформлення й форматування сторінок	18 балів Висвітлено усі дані з аргументованою інтерпретацією. Надано відповіді з роз'ясненнями на більшість питань.
Добре	16 балів Витримано змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу. С Недбало виконані технічні: оформлення й форматування сторінок	16 балів Висвітлено більшість даних з аргументованою інтерпретацією. Надано відповіді з роз'ясненнями на більшість питань.
Задовільно	14 балів Частково порушені змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу. Д Частково порушені технічні: оформлення й форматування сторінок	14 балів Висвітлено основні дані з певною аргументацією. Надано відповіді й часткові роз'яснення на частину питань.
Достатньо	12 балів Недбало виконані змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу. Е Недбало виконані технічні: оформлення й форматування сторінок	12 балів Висвітлено окремі дані з певною аргументацією. Надано часткові відповіді без детального роз'яснення на частину питань.
Незадовільно	11 балів Не дотримано технічні та змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу, оформлення	11 балів Недостатньо висвітлено дані без належної аргументації. Не надано відповіді на питання, або відповіді були не аргументовані.

Орієнтовний перелік питань для екзамену

61. Лексикологія як наукова і навчальна дисципліна; її завдання і проблематика на сучасному етапі. Найвідоміші українські й зарубіжні лексикологи
62. Головні екстра- й інтралінгвальні чинники розвитку лексики і фразеології, що впливають на їх динаміку.
63. Поняття "динаміка" і "статика" в лексичній і фразеологічній системі.
64. Основні джерела збагачення лексики і фразеології сучасної української мови.
65. Головні тенденції, що активно діють у лексиці та фразеології української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. (загальний огляд).
66. Глобалізація й автохтонізація (націоналізація) в лексиці та фразеології сучасної української мови.
67. Активізація процесу окнижнення в лексиці та фразеології української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. Інтелектуалізація та її роль у розвитку лексико-семантичної і фразеологічної системи національної мови.
68. Орозмовлення та субстандартизація як вияви демократизації в лексиці та

- фразеології сучасної української мови.
69. Пуризація як прагнення до збереження національних рис рідної мови. Вияви тенденції антропоцентризму в лексиці та фразеології української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст.
 70. Функціоналізм як провідний напрям у розвитку сучасної лексикології і фраземіки. Мовна економія. Мода і мовні смаки сучасних українців.
 71. Зародження і розвиток української неології. Різні трактування поняття "неологізм" у сучасній українській і зарубіжній лінгвістиці. Особливості загальномовних і okazіональних неолексем українській мові кінця ХХ – початку ХХІ ст.
 72. Особливості процесів неологізації в лексиці сучасної української мови.
 73. Особливості процесів неологізації в фразеології сучасної української мови.
 74. Активізація okazіональної лексики і фразеології в українській мові кінця ХХ – початку ХХІ ст.
 75. Відбиття основних тенденцій у розвитку лексики і фразеології в словниках української мови і текстах різних стилів.
 76. Зародження та історія становлення української дериватології як наукової дисципліни. Найбільш відомі українські й зарубіжні дериватологи.
 77. Словотвірні ресурси та неморфологічні способи словотворення сучасної української мови.
 78. Морфологічний спосіб словотворення сучасної української мови та його підспособи.
 79. Нові тенденції в словотворенні української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. Загальна характеристика.
 80. Усунення нав'язаних у радянську добу й актуалізація власне українських словотворчих моделей і формантів.
 81. Глобалізація в сучасній українській деривації.
 82. Вияви націоналізації в сучасному українському словотворенні.
 83. Антропоцентризм в словотворенні української мови кінця ХХ – початку ХХІ століття.
 84. Активізація фемінізації в словотворенні сучасної української мови.
 85. Пуристичні інтенції в сучасному українському словотворенні.
 86. Okazіональне словотворення української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст.
 87. Особливості словотворення в сучасному українському науковому дискурсі.
 88. Головні особливості деривації в публіцистичному стилі.
 89. Основні особливості словотворення в художньому дискурсі.
 90. Розмовне словотворення в українській мові кінця ХХ – початку ХХІ ст.
 91. Принципи і прийоми порівняльно-історичного вивчення мов.
 92. Видатні представники порівняльно-історичного мовознавства та їхні наукові концепції (загальний огляд)
 93. Натуралістичний напрям порівняльно-історичного мовознавства та концепція А.Шлейхера.
 94. Основні положення концепції младограматистів.
 95. Індоевропейська мовна та етнічна спільність.
 96. Етноглотогенез слов'ян.

97. Порівняльна фонологія індоєвропейських мов.
98. Порівняльна морфологія індоєвропейських мов.
99. Лексика індоєвропейської мовної спільності як відображення загальної картини пракультури.
100. Етимологія, етимологізація, етимологічний аналіз.
101. Предмет семіотики. Знакова природа інформації.
102. Передання інформації від людини до людини. Слова, жести, парасеміотичні явища.
103. Міждисциплінарний характер семіотики і її місце серед гуманітарних наук.
104. Лінгвоцентризм семіотики. Цінність семіотики для мовознавства.
105. Чарльз Сандерс Пірс як основоположник семіотики Нового часу.
106. Основи теорії знака Чарльза Морріса.
107. Семіотичні ідеї Романа Якобсона.
108. Семіотика в західноєвропейському структуралізмі.
109. Принципи класифікації знакових систем і знаків.
110. Знаки-індекси в природній мові.
111. Іконічні знаки. Звукосимволізм.
112. Знаки-символи в природних та штучних семіотках.
113. План змісту знакових систем і знаків.
114. Три типи семіотичного змісту як градація когнітивних властивостей знака: образ – лексичне значення – поняття.
115. Чинності надійності прядення повідомлення: негентропія, точність, релевантність.
116. Аспекти плану змісту: денотатика, семантика, син тактика, прагматика.
117. Лінгвістичні аспекти плану змісту граматичного роду в слов'янських мовах.
118. Структура комунікативного акту й потенційні функції повідомлення.
119. Семіотики в пізнавальних процесах.
120. Етнічна та національно-державна символіка. Етнокосолідаційний символізм мови.

Екзаменатор
доктор філологічних наук _____ О. А. Стишов

Екзаменатор
кандидат філологічних наук _____ Т. Л. Видайчук

Завідувач кафедри української мови,
доктор педагогічних наук
професор _____ С. О. Караман

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	
ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ з «Наукового семінару з української мови»	
Курс	3
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація (науковий напрям)	Українська мова
Форма проведення	Письмово. усно
Тривалість проведення	2 години
Максимальна кількість балів	40
Критерії оцінювання	<p>Повнота викладу основних положень і концепцій дослідження української мови, доречне використання сучасної наукової термінології – 10 балів</p> <p>Знання наукових джерел з проблеми – 10 балів</p> <p>Вміння ілюструвати теоретичні міркування емпіричними прикладами – 10 балів</p> <p>Логіка і аргументація викладу – 10 балів</p> <p>Всього – 40 балів</p>
Перелік допоміжних матеріалів	
Орієнтовний перелік питань	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лексикологія як наукова і навчальна дисципліна; її завдання і проблематика на сучасному етапі. Найвідоміші українські й зарубіжні лексикологи 2. Головні екстра- й інтралінгвальні чинники розвитку лексики і фразеології, що впливають на їх динаміку. 3. Поняття "динаміка" і "статика" в лексичній і фразеологічній системі. 4. Основні джерела збагачення лексики і фразеології сучасної української мови. 5. Головні тенденції, що активно діють у лексиці та фразеології української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. (загальний огляд). 6. Глобалізація й автохтонізація (націоналізація) в лексиці та фразеології сучасної української мови. 7. Активізація процесу окниження в лексиці та фразеології української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. Інтелектуалізація та її роль у розвитку лексико-семантичної і фразеологічної системи національної мови.

8. Орозмовлення та субстандартизація як вияви демократизації в лексиці та фразеології сучасної української мови.
9. Пуризація як прагнення до збереження національних рис рідної мови. Вияви тенденції антропоцентризму в лексиці та фразеології української мови кінця XX – початку XXI ст.
10. Функціоналізм як провідний напрям у розвитку сучасної лексикології і фраземіки. Мовна економія. Мода і мовні смаки сучасних українців.
11. Зародження і розвиток української неології. Різні трактування поняття "неологізм" у сучасній українській і зарубіжній лінгвістиці. Особливості загальномовних і okazіональних неолексем українській мові кінця XX – початку XXI ст.
12. Особливості процесів неологізації в лексиці сучасної української мови.
13. Особливості процесів неологізації в фразеології сучасної української мови.
14. Активізація okazіональної лексики і фразеології в українській мові кінця XX – початку XXI ст.
15. Відбиття основних тенденцій у розвитку лексики і фразеології в словниках української мови і текстах різних стилів.
 16. Зародження та історія становлення української дериватології як наукової дисципліни. Найбільш відомі українські й зарубіжні дериватологи.
 17. Словотвірні ресурси та неморфологічні способи словотворення сучасної української мови.
 18. Морфологічний спосіб словотворення сучасної української мови та його підспособи.
 19. Нові тенденції в словотворенні української мови кінця XX – початку XXI ст. Загальна характеристика.
 20. Усунення нав'язаних у радянську добу й актуалізація власне українських словотворчих моделей і формантів.
 21. Глобалізація в сучасній

українській деривації.

22. Вияви націоналізації в сучасному українському словотворенні.

23. Антропоцентризм в словотворенні української мови кінця XX – початку XXI століття.

24. Активізація фемінізації в словотворенні сучасної української мови.

25. Пуристичні інтенції в сучасному українському словотворенні.

26. Оказіональне словотворення української мови кінця XX – початку XXI ст.

27. Особливості словотворення в сучасному українському науковому дискурсі.

28. Головні особливості деривації в публіцистичному стилі.

29. Основні особливості словотворення в художньому дискурсі.

30. Розмовне словотворення в українській мові кінця XX – початку XXI ст.

31. Принципи і прийоми порівняльно-історичного вивчення мов.

32. Видатні представники порівняльно-історичного мовознавства та їхні наукові концепції (загальний огляд)

33. Натуралістичний напрям порівняльно-історичного мовознавства та концепція А.Шлейхера.

34. Основні положення концепції младограматистів.

35. Індоевропейська мовна та етнічна спільність.

36. Етноглотогенез слов'ян.

37. Порівняльна фонологія індоевропейських мов.

38. Порівняльна морфологія індоевропейських мов.

39. Лексика індоевропейської мовної спільності як відображення загальної картини пракультури.

40. Етимологія, етимологізація, етимологічний аналіз.

41. Предмет семіотики. Знакова

	<p>природа інформації.</p> <p>42. Передання інформації від людини до людини. Слова, жести, парасеміотичні явища.</p> <p>43. Міждисциплінарний характер семіотики і її місце серед гуманітарних наук.</p> <p>44. Лінгвоцентризм семіотики. Цінність семіотики для мовознавства.</p> <p>45. Чарльз Сандерс Пірс як основоположних семіотики Нового часу.</p> <p>46. Основи теорії знака Чарльза Морріса.</p> <p>47. Семіотичні ідеї Романа Якобсона.</p> <p>48. Семіотика в західноєвропейському структуралізмі.</p> <p>49. Принципи класифікації знакових систем і знаків.</p> <p>50. Знаки-індекси в природній мові.</p> <p>51. Іконічні знаки. Звукосимволізм.</p> <p>52. Знаки-символи в природних та штучних семітках.</p> <p>53. План змісту знакових систем і знаків.</p> <p>54. Три типи семіотичного змісту як градація когнітивних властивостей знака: образ – лексичне значення – поняття.</p> <p>55. Чинності надійності прядення повідомлення: негентропія, точність, релевантність.</p> <p>56. Аспекти плану змісту: денотатика, семантика, син тактика, прагматика.</p> <p>57. Лінгвістичні аспекти плану змісту граматичного роду в слов'янських мовах.</p> <p>58. Структура комунікативного акту й потенційні функції повідомлення.</p> <p>59. Семіотики в пізнавальних процесах.</p> <p>60. Етнічна та національно-державна символіка. Етнокозсолідаційний символізм мови.</p>
<p>Екзаменатор _____</p> <p>Екзаменатор _____</p>	<p>Стишов О. А., доктор філологічних наук, професор</p> <p>Видайчук Т. Л., кандидат філологічних наук,</p>

Завідувач кафедри

доцент
Караман С. О., доктор педагогічних наук
професор